

SÜRE YAYINLARI

10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 2. DÖNEM 1. YAZILI ORTAK SINAV PROVASI SORULARI (SORULAR MEB'İN YAYIMLADIĞI 10. SINIF ORTAK SINAV SENARYOLARINDAN SENARYO 1'E GÖRE DÜZENLENMİŞTİR.)

1. Aşağıda Halide Edip Adıvar'ın *Ateşten Gömlek* adlı romanından bir parça verilmiştir.

Ahalinin kesafet kesbettiği bir yerde birdenbire vızıltı arttı. Baktık, beş tayyare aşağı iniyor; etraflarında tayyare topları bulutları kar gibi, tül gibi didikliyordu. Muazzam bir gümbürtü; etrafımızda kalın, siyah bir duman ve toprak bulutu, ani bir sayha... Dumanlar arasından soluğu hissedilecek kadar sessiz mütemadiyen kaçışan, karışan bir halk. Arkamı bir dükkâna dayadığımı, dizlerimin, arka kemiğimin pişmiş paça gibi yıldıştığını, döküldüğünü duydum. Gözlerimi açtım. Yalnız Harbiye Nezâretinin tayyare topları uzaktan havayı yırtıyordu. Yerde ev, dükkân enkazı; kol, bacak, insan bünyesi vardı. Ta karşıda, yokuşun başında çocuğunun elinden tutup acele giden kadını ayakta elleriyle başını döver buldum. Yerde küçük bir kan yığını, boğuk bir çocuk hırıltısı vardı. Beyaz saçlı, siyah esvaplı bir ihtiyar Ermeni kadını; yarısı yaya kaldırımın, yarısı şosenin üstünde gözleri dönmüş, yatıyordu. Açık, kıllı esmer göğsü kan içinde bir hamal onun yanına düşmüştü. Yerler kan içinde. Yine midem bulanıyor. Kan ta o zamandan başlıyor. Cemal ile İhsan sakın. Biri kadının çocuğunun yanına diz çökmüş, öteki sıhhiye sedyesine yaralı hamalı koydurmak için yardım ediyordu. Gözlerimi hemen kapadım. Ne kadar zaman sonra Cemal'in sert eli omzuma dokundu:

— Kalk Peyami, pantolonunun ütüsünü bozacaksın.

Gözlerimi yine açtım, baktım. İhsan da gelmiş, sarı ve sakın bize bakıyordu:

— Ben korktum zannediyorum, dedim.

Cemal gülerek,

— Ben de dedi.

Ve bunu söylediği için onu daha çok sevdim. Çünkü hayat bana en korkak adamların iddia ile cesareten bahsedenler olduğunu öğretti. İki askerin uzattığı iki eli birden aldım, kalktım. Ölümün ortasından yürüyerek geçtik, gittik.

Bu parçanın olay örgüsünü yazınız.

2. Aşağıda Namık Kemal'in *İntibah* adlı romanından bir parça verilmiştir.

— Anneciğim dairede işlerimiz çok. Vapuru kaçırdım. Belki yarın akşam da geç kalırsam hiç merak etmeyin, dedi. Ama arkasından hemen dediğine de pişman oldu. O anda rahmetli babasının bir sözünü hatırlatmıştı. Babası, kendisine daima,

— Halka söylemekten utanacağın bir işi, yapmaktan nasıl utanmazsın? Sen herkesten alçak mısın ki yaptığın bir işi ötekinin, berikinin bilmesinden utanıyorsun, derdi. Bir kere de

— Sevdini üzme istemiyorsan doğruyu söylemekten şaşma! Hakikati gizleme! Çünkü o gizlediğin şeyi, sevdiğin ileride öğrenecek olursa senin şimdi korktuğundan daha çok üzülür, demişti. Fakat ne faydası var ki memleketimizde herkes ve bilhassa kadınlar, büyük adam olmanın ancak devlet kapısında bulunmakla mümkün olabileceğini sanırlar. Annesi de oğlunun ağzından "dairede meşguliyet" sözünü işitince bunu yükselme başlangıcı sayarak sevincinden yerinde oturamaz oldu.

Bu parçadan hareketle metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisi hakkında bilgi veriniz.

3. Aşağıda Mehmet Rauf'un *Eylül* adlı romanından bir parça verilmiştir.

Süreyya'nın bu gece canı çok sıkılıyordu. "Adam bırak!" dedi. Pederine dargınlığını bütün köye teşmil ediyordu; sayfiyeye çıkacakları zaman o kadar ısrar etmiş fakat bu sefer de sahil bir yere gitmeye babasını razı edememişti. Büyükbabalarının vaktiyle gelip nasıl budala bir hesap ile "şu taş ocağında" yaptırdığı bu köşk, onları her sene başka yere gitmekten menediyordu. Bütün kışın, Boğaziçi'ni kurarken yine koşup geldikleri "şu çöplük", çocukluğundan beri yaşaya yaşaya usandığı bu kenarivahdet, onu artık çıkıp gezmekten menedecek kadar bıktırmıştı. Pederine karşı bir şey yapamamasının intikamını almak isteyerek hırsını başkalarından çıkarıyor, buradaki hayatın aleyhinde bulunmak için her şey kendisine bir vesile oluyordu. Bunun için her günkü hayatında ekseriya şen olan Süreyya, buraya naklettikleri on günden beri hemen daima sisli, pürtuğyan hatta o kadar sevdiği zevcesi Suad'a karşı bile hemen hiç sebep olmayarak haksız davranıyordu.

Bu parçadan hareketle metnin üslup özellikleri hakkında bilgi veriniz.

4. Mümtaz burada yoldan denize kadar inen büyük kayalar üstünde oturup akşam saatlerini geçirmeyi severdi. Bey Dağları'nın üstünde güneş, sanki kendi ölümünün ayinini ve kendi yıldızdan ve koyu lacivert gölgelerden lahdini hazırlıyor gibi bu dağların kıvrımlarına altın ve gümüş zırhlar geçirir, sonra alçalan ve arkaya devrilen kavis, bir altın yelpaze gibi açılır; büyük ışık parçaları şuraya, buraya ateşten yarasalar gibi uçar, kayaların üstüne boylu boyunca asılırdı.

Bu parçada geçen fiilimsileri bulup fiilimsilerin türünü yazınız.

5. Aşağıdaki parçada parantezle belirtilen yerlere sırasıyla noktalama işaretlerinden hangileri getirilmelidir? Yazınız.

Bu sabah neferimin yüzüne baktım ( )
( ) Salim, ben güneşe çıkmak istiyorum ( ) dedim ( )
Biraz maymuna benzeyen birbirine yakın yeşil gözleri yaşla doldu ( )
( ) Götürün efendim ( ) dedi.
Neferimi bana bırakmalarına ne kadar seviniyorum ( ) hayatta beni bilen ( ) beni seven ondan başka kimse kalmadı ( )

6. Aşağıdaki parçada yapılan yazım yanlışlarını tespit edip doğrusunu yazınız.

1 ağustosta Muğlanın Köyceğiz İlçesinde olmayı planlıyoruz. Şimdiden bir Apart otel kiraladık bile. Bu tatilde bacanaklarda eşlik edecek bize. Ülkemin en güzel sahillerinin bulunduğu bir şehire gitmek beni heyecanlandırıyor doğrusu. Uzun ve yorucu bir çalışmadan sonra insan böyle bir tatili hak ediyor. Zihinde bedende bu tatil zamanlarında rahatlıyor.

7. “15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitleri” konulu bir kompozisyonu istediğiniz türde yazınız. (Yazınız; cümle sayısı, verilen konu, türün özellikleri, fikir, tutarlılık, bütünlük, üslup ile imla ve noktalama kurallarına uygunluk bakımından değerlendirilecektir.)

SÜRE YAYINLARI ZÜMRESİ

SÜRE YAYINLARI

10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 2. DÖNEM 1. YAZILI ORTAK SINAV PROVASI SORULARI CEVAP ANAHTARI

(SORULAR MEB'İN YAYIMLADIĞI 10. SINIF ORTAK SINAV SENARYOLARINDAN SENARYO 1'E GÖRE DÜZENLENMİŞTİR.)

1. Aşağıda Halide Edip Adıvar'ın *Ateşten Gömlek* adlı romanından bir parça verilmiştir.

Ahalinin kesafet kesbettiği bir yerde birdenbire vızıltı arttı. Baktık, beş tayyare aşağı iniyor, etraflarında tayyare topları bulutları kar gibi, tül gibi didikliyordu. Muazzam bir gümbürtü, etrafımızda kalın, siyah bir duman ve toprak bulutu, anı bir sayha... Dumanlar arasından soluğu hissedilecek kadar sessiz mütemadiyen kaçışan, karışan bir halk. Arkamı bir dükkâna dayadığımı, dizlerimin, arka kemiğimin pişmiş paça gibi yıldıştığını, döküldüğünü duydum. Gözlerimi açtım. Yalnız Harbiye Nezâretinin tayyare topları uzaktan havayı yırtıyordu. Yerde ev, dükkân enkazı, kol, bacak, insan bünyesi vardı. Ta karşıda, yokuşun başında çocuğunun elinden tutup acele giden kadını ayakta, elleriyle başını döver buldum. Yerde küçük bir kan yığını, boğuk bir çocuk hırıltısı vardı. Beyaz saçlı, siyah esvaplı bir ihtiyar Ermeni kadını, yarısı yaya kaldırımın, yarısı şosenin üstünde, gözleri dönmüş, yatıyordu. Açık, kıllı esmer göğsü kan içinde bir hamal onun yanına düşmüştü. Yerler kan içinde. Yine midem bulanıyor. Kan ta o zamandan başlıyor. Cemal ile İhsan sakın. Biri kadının çocuğunun yanına diz çökmüş, öteki sıhiye sedyesine yaralı hamalı koydurmak için yardım ediyordu. Gözlerimi hemen kapadım. Ne kadar zaman sonra Cemal'in sert eli omzuma dokundu:

— Kalk Peyami, pantolonunun ütüsünü bozacaksın.

Gözlerimi yine açtım, baktım. İhsan da gelmiş, sarı ve sakın bize bakıyordu.

— Ben korktum zannediyorum, dedim.

Cemal gülerek,

— Ben de, dedi.

Ve bunu söylediği için onu daha çok sevdim. Çünkü hayat bana en korkak adamların iddia ile cesareten bahsedenler olduğunu öğretti. İki askerin uzattığı iki eli birden aldım, kalktım. Ölümün ortasından yürüyerek geçtik, gittik.

Bu parçanın olay örgüsünü yazınız.

Halkın yoğunlaştığı bir bölgede düşman uçaklarının saldırısı başlıyor. Bombaların etkisiyle ortalık toz duman oluyor, dumanlar arasında kaçışan insanlar var. Evler, dükkânlar yıkılıyor; insanların organları kopuyor. Ermeni bir kadın yaralanmış yatıyor, bir çocuk iniltisi geliyor. Kısacası bir savaş ortamında kalan kişinin gördüğü manzara aktarılmıştır.

2. Aşağıda Namık Kemal'in *İntibah* adlı romanından bir parça verilmiştir.

— Anneciğim dairede, işlerimiz çok. Vapuru kaçırdım. Belki yarın akşam da geç kalırsam hiç merak etmeyin! dedi. Ama arkasından hemen dediğine de pişman oldu. O anda rahmetli babasının bir sözünü hatırlatmıştı. Babası, kendisine daima,

— Halka söylemekten utanacağın bir işi yapmaktan nasıl utanmazsın? Sen herkesten alçak mısın ki yaptığın bir işi ötekinin, berikinin bilmesinden utanıyorsun, derdi. Bir kere de,

— Sevdini üzmek istemiyorsan doğruyu söylemekten şaşma! Hakikati gizleme! Çünkü o gizlediğin şeyi, sevdiğin ileride öğrenecek olursa senin şimdi korktuğundan daha çok üzülür, demişti. Fakat ne faydası var ki memleketimizde herkes ve bilhassa kadınlar, büyük adam olmanın ancak devlet kapısında bulunmakla mümkün olabileceğini sanırlar. Annesi de oğlunun ağzından "dairede meşguliyet" sözünü işitince bunu yükselme başlangıcı sayarak sevincinden yerinde oturamaz oldu.

Bu parçadan hareketle metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisi hakkında bilgi veriniz.

Tanzimat Dönemi, Batılılaşma hareketlerinin etkisiyle Türk edebiyatına roman türünün girdiği bir dönemdir. *İntibah*, bu yeni türün erken örneklerinden biridir. Roman, geleneksel hikâye anlatımı (mesnevi gibi) yerine bireylerin iç dünyalarını, toplumsal sorunları ve ahlaki değerleri ele almasıyla öne çıkar.

Bu dönemde birey ve toplum konuları edebiyatta daha fazla ele alınmaya başlanmıştır. Verilen parçada yer alan ahlak, dürüstlük ve toplumsal statü gibi konular; Tanzimat aydınlarının toplumu eğitime ve modernleştirme çabasını yansıtır.

Devlet memuriyetine verilen önem, kadının toplumdaki rolü ve bireyin ahlaki ikilemleri gibi meseleler, eserin yazıldığı dönemin sosyokültürel yapısını yansıtır. Tanzimat Dönemi'nde bürokrasinin ve Batılılaşma düşüncesinin toplum üzerindeki etkileri, özellikle bu tür eserlerde belirgin bir şekilde görülür.

3. Aşağıda Mehmet Rauf'un *Eylül* adlı romanından bir parça verilmiştir.

Süreyya'nın bu gece canı çok sıkılıyordu. "Adam bırak!" dedi. Pederine dargınlığını bütün köye teşmil ediyordu; sayfiyeye çıkacakları zaman o kadar ısrar etmiş fakat bu sefer de sahil bir yere gitmeye babasını razı edememişti. Büyükbabalarının vaktiyle gelip nasıl budala bir hesap ile "şu taş ocağında" yaptırdığı bu köşk, onları her sene başka yere gitmekten menediyordu. Bütün kışın, Boğaziçi'ni kurarken yine koşup geldikleri "şu çöplük", çocukluğundan beri yaşaya yaşaya usandığı bu kenar-ı vahdet, onu artık çıkıp gezmekten menedecek kadar bıktırmıştı. Pederine karşı bir şey yapamamasının intikamını almak isteyerek hırsını başkalarından çıkarıyor, buradaki hayatın aleyhinde bulunmak için her şey kendisine bir vesile oluyordu. Bunun için her günkü hayatında ekseriya şen olan Süreyya, buraya naklettikleri on günden beri hemen daima sisli, pürtüğüyan hatta o kadar sevdiği zevcesi Suad'a karşı bile hemen hiç sebep olmayarak haksız davranıyordu.

Bu parçadan hareketle metnin üslup özellikleri hakkında bilgi veriniz.

Yazar, Süreyya'nın yaşadığı ruhsal sıkıntıyı ve çevreye karşı duyduğu hoşnutsuzluğu canlı bir şekilde tasvir ediyor. Örneğin, "şu çöplük" ve "kenar-ı vahdet" gibi ifadeler, hem karakterin içinde bulunduğu ruh hâlini hem de mekânın onu nasıl etkilediğini güçlü betimlemelerle aktarıyor.

Metin, hem klasik hem de modern unsurlar barındırıyor. Osmanlı Türkçesine özgü "kenar-ı vahdet" gibi tamlamalar, metnin yazıldığı dönemin dil kullanımına işaret ediyor. Bu, eserin edebî estetiğini ve tarihi bağlamını yansıtır.

Genel olarak üslup, bireyin duygusal dalgalanmalarını ve çevresiyle olan ilişkisini derinlemesine yansıtırken bir yandan da dönemin edebî ve dilsel özelliklerini ortaya koymaktadır.

4. Mümtaz burada, yoldan denize kadar inen büyük kayalar üstünde oturup akşam saatlerini geçirmeyi severdi. Bey dağlarının üstünde güneş, sanki kendi ölümünün ayinini ve kendi yaldızdan ve koyu lacivert gölgelerden lahdini hazırlıyor gibi bu dağların kıvrımlarına altın ve gümüş zırhlar geçirir, sonra alçalan ve arkaya devrilen kavis, bir altın yelpaze gibi açılır, büyük ışık parçaları şuraya, buraya ateşten yarasalar gibi uçar, kayaların üstüne asılırdı.

Bu parçada geçen fiilimsileri bulup fiilimsilerin türünü yazınız.

İnen: sıfat-fiil

oturup: zarf-fiil

geçirmeyi: isim-fiil

alçalan: sıfat-fiil

devrilen: sıfat-fiil

5. Aşağıdaki parçada parantezle belirtilen yerlere sırasıyla noktalama işaretlerinden hangileri getirilmelidir? Yazınız.

Bu sabah neferimin yüzüne baktım ( )

( ) Salim, ben güneşe çıkmak istiyorum ( ) dedim ( )

Biraz maymuna benzeyen birbirine yakın yeşil gözleri yaşla doldu ( )

( ) Götürün efendim ( ) dedi.

Neferimi bana bırakmalarına ne kadar seviniyorum ( ) hayatta beni bilen ( ) beni seven ondan başka kimse kalmadı ( )

Cevap: (:) (—) (.) (.) (:) (—) (.) (:) (.) (.)

6. Aşağıdaki parçada yapılan yazım yanlışlarını tespit edip doğrusunu yazınız.

1 ağustosta Muğlanın Köyceğiz İlçesinde olmayı planlıyoruz. Şimdiden bir Apart otel kiraladık bile. Bu tatilde bacanaklarda eşlik edecek bize. Ülkemin en güzel sahillerinin bulunduğu bir şehire gitmek beni heyecanlandırıyor doğrusu. Uzun ve yorucu bir çalışmadan sonra insan böyle bir tatili hakediyor. Zihinde bedende bu tatil zamanlarında rahatlıyor.

1 Ağustos'ta Muğla'nın Köyceğiz ilçesinde olmayı planlıyoruz. Şimdiden bir apart otel kiraladık bile. Bu tatilde bacanaklar da eşlik edecek bize. Ülkemin en güzel sahillerinin bulunduğu bir şehre gitmek beni heyecanlandırıyor doğrusu. Uzun ve yorucu bir çalışmadan sonra insan böyle bir tatili hak ediyor. Zihin de beden de bu tatil zamanlarında rahatlıyor.

7. “15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitleri” konulu bir kompozisyonu istediğiniz türde yazınız. (Yazınız; cümle sayısı, verilen konu, türün özellikleri, fikir, tutarlılık, bütünlük, üslup ile imla ve noktalama kurallarına uygunluk bakımından değerlendirilecektir.)

Ülkelerin bağımsızlığını tehdit eden unsurlar hep var olmuştur ve bundan sonra da var olacaktır. İşte böyle bir tehdit, ülkemizde 15 Temmuz 2016'da yaşandı. Demokrasiyle gelen yönetimi birtakım güç sahipleri işinden menetmeye çalıştı ama halkımızın da gösterdiği cesaretle ve kahramanca duruşuyla bu güçler emellerine ulaşamadı.

O gece demokrasiye inanan yüzlerce insan sokaklara çıkıp canı pahasına mücadele etti hatta bu uğurda şehit düşenler de oldu. Halkımız büyük savaş araçlarına karşı göğsünü gerip yiğitçe karşılık verdi ve istikrarı bozmayı ve ülkeyi kaosa sürüklemek isteyenleri durdurup bir set gibi dayanıklılık gösterdi...

SÜRE YAYINLARI ZÜMRESİ

